

PRESENTACIÓN

Iago SANTOS CASTROVIEJO.

EUEE. Universidade de Vigo.

A presentación ó anterior Parlamento de Galicia do *Proxecto de Lei de Cooperativas de Galicia*, PLCG, aprobado polo Consello da Xunta de Galicia o 14.III.97, e que se volve presentar, sen maiores modificacións, no actual Parlamento, presenta unha necesidade de debate aberto a toda a sociedade. Por iso adicamos este número 16 monograficamente a ese proxecto de Lei.

No curso das negociacións xa está acordado a introducción de algunhas enmendadas.

Como presentación, o mellor será facer algunhas consideracións sobre o máis relevante deste PLCG, tanto en modificacións sobre a lexislación ata a data como nos debates, consensos e diferencias sobre certos puntos de relevo.

1.º O PLCG presenta poucas novidades como texto lexislativo no concerto da lexislación española -bastante abundante, xa que temos que xuntar á lexislación estadual a lexislación, bastante activa, de cinco comunidades autónomas: País Vasco, Cataluña, Valencia, Navarra e Andalucía; ás que haberá a partir de agora que engadir case todas as outras, que as acaban de asumir polo decreto de transferencias de 1995.

De feito, o PLCG é en grandísima parte do seu texto copia literal da Lei Vasca de Cooperativas.

Sen embargo que non haxa maiores novidades xurídicas non quere dicir que non haxa maiores variacións sobre a lexislación directamente aplicable a Galicia. E aquí si que hai moi importantes diferencias. Deámonos conta, ademais, que este PLCG preséntase nun contexto de cambios lexislativos, sociolóxicos, empresariais e de representación -e mesmo nos atreveríamos a dicir que da súa contextualización no modelo de sociedade- en toda a Economía Social en España e tamén mundialmente, dispois de procesos de mestura intensa do sector da economía social.

Tamén hai algunha novidade de especificidade galega: a admisión da compañía familiar galega como socia nas cooperativas agrarias e de consumidores e usuarios.

- 2.º Acaso a nota máis destacada do PLCG sobre a lexislación ata agora aplicable sexa o debilitamento do poder da Asemblea Xeral e o reforzamento das funcións "exclusivas e excluíntes" do Consello Reitor (que pasaría a chamarse Consello de Administración), a quen "lle corresponde en exclusiva o goberno, a representación e a xestión da sociedade" (art. 41.1 do PLCG), mentres que a Asemblea Xeral a penas pode "adoptar acordos sobre aqueles asuntos que (...) sexan da súa competencia" (art. 30.1 do PLCG)

Incluso para cooperativas de menos de 10 socios, para as que se prevé -se os Estatutos o prevén- a figura nova en Galicia do Administrador Único (art. 41.1.2.º párrafo do PLCG), este administrador único tería competencias exclusivas de goberno, representación e xestión nas que non podería interferir a Asemblea Xeral.

Este recorte de competencias (chamado por algúns "delimitación de competencias") foi introducida por primeira vez en 1985 pola Lei Valenciana, se ben nela hai dúas variantes: a primeira, que o Consello Reitor "establece as directrices xerais da xestión da cooperativa, de conformidade coa política fixada pola Asemblea Xeral" (art. 36.1 da LCV do 85), e ademais, e común ás dúas leis que baleiran a plenitude decisional da Asemblea Xeral, o "concepto" de Asemblea Xeral non inclúe, como sen embargo inclúe o PLCG, como concepto de Asemblea Xeral, que é o "órgano supremo de expresión da vontade social": é nido que se se baleira das súas funcións centrais, deixa de ser o órgano supremo.

O *Borrador del Anteproyecto de la Ley de Cooperativas de España*, BALC, (nestes momentos en debate pre-parlamentario), tamén baleira destas funcións á Asemblea Xeral e afortala o Consello Reitor. E de novo non define a Asemblea Xeral como "órgano supremo de expresión da vontade social", senón a penas coma mera "reunión dos socios constituída co obxecto de deliberar e adoptar acordos..."

Certo que a Asemblea Xeral segue a ser quen elixe ó Consello Reitor (ou Consello de Administración).

E, para magnífico colofón, di na exposición de motivos: "*Potencia esta lei a autonomía da propia sociedade cooperativa, conferindo un maior grao de autorregulación a través dos estatutos sociais e dos propios órganos sociais, definindo e delimitando as competencias e responsabilidades no exercicio das súas funcións na orde interna, para efectos de evita-la distorsión ata agora existente no seu desenvolvemento, o que vai redundar nunha maior eficacia na súa xestión empresarial, sen detrimento do principio de democracia interna da sociedade*". Todo isto non pode ir xunto: o PLCG non aumenta as posibilidades de autorregulación estatutaria, ó contrario: os pre-delimita en exceso. Non resulta fácil entender que quere dicir a "distorsión" á que se alude; baleirar de competencias a Asemblea Xeral terá que facerse por forza en detrimento da democracia interna.

É dicir: ningunha cooperativa poderá incluír nos seus Estatutos que a Asemblea Xeral é soberana para o goberno da Cooperativa.¹ ¿É isto *conferir un maior grao de autorregulación a través dos estatutos sociais e dos propios órganos sociais*?. ¿por que vai redundar sempre e necesariamente nunha maior eficacia? e sobre todo, ¿como se pode dicir sen rubor que todo isto se fai "*sen detrimento do principio de democracia interna*"?. Máis valería dicir que se limita o alcance do voto na Asemblea Xeral (e polo tanto o principio cooperativo fundamental de unha persoa un voto), e que tamén se limita a capacidade de regular a organización da cooperativa nos estatutos sociais en nome doutros principios que se considere oportunos, pero en claro detrimento da democracia interna e da capacidade de autorregularse.

O contido sociolóxico-organizativo destas modificacións consiste no progresivo dominio da tecnoestrutura e dos cadros xerenciais nas cooperativas, que así pretenden conseguir, por lei, un reforzamento da súa autonomía de decisión e un apoio á lexitimación da súa autoridade e do seu poder, por suposto que en detrimento da socioestructura.

Pensamos que cando menos habería que poñer algún contrapeso a este reforzamento dos poderes xerenciais, e sobre todo, preservar a posibilidade de que os Estatutos Sociais permitan someter ó Consello Reitor (ou Consello de Administración) ás decisións da Asemblea Xeral. É unha posibilidade mínima nunha lei de cooperativas: permitir unha democracia interna plena. Tense dito que a LXC de 2.IV.87 é "assemblearista". Pois ben: é natural que así o sexa, e só por motivos moi fundados se debería poñer límites a este principio.

Os contrapesos poderían ser: *en primeiro lugar*, obrigar ó Consello Reitor (ou ó Consello de Administración) a obediencia a principios xerais acordados pola Asemblea; e *en segundo lugar*, a deixar aberta a posibilidade de que, se os estatutos o establecen, a Asemblea Xeral poida tomar acordos sobre tódolos asuntos propios da cooperativa. Non vaia ser que as cooperativas pasen, a golpe de lexislación, a ser as sociedades menos democráticas de toda a lexislación civil e mercantil.²

3.º O segundo punto de relevo é a posibilidade de que ata o 25% dos membros do Consello Rector (ou Consello de Administración) non sexan socios. As dúas únicas condicións postas para un non-socio formar parte do Consello Reitor (ou Consello de Administración) son: **a)** que esa posibilidade sexa recollida nos Estatutos, e **b)** que resulte elixido en Asemblea Xeral.

O pretexto aducido é a necesidade de dar maior capacidade técnico-organizativa a moitas cooperativas e mais a de profesionalizar os órganos de

1.- Nas negociación entre a Administración e as entidades de intercooperación admitiuse por parte dos poñentes presentar como enmenda certa posibilidade de contemplar nos estatutos maiores competencias.

2.- Nos debates con as entidades representativas, xa se aceptou polos poñentes incluír como enmenda algunhas modificacións.

Administración, polo que *se supón que* esta posibilidade poderá ser utilizada con proveito por aquelas cooperativas que o soliciten. *Suponse tamén* que a profesionalización dos órganos da Administración, e, máis aínda, a profesionalización vía non-socios carece de calquera risco.

Pero non se trata a penas de supoñer boas cualidades e mellores intencións. Temos, cando menos, tres graves riscos nesta posibilidade legal:

O primeiro é que o argumento ten o seu reverso: a presenza de non-socios, por exemplo, un técnico ou un profesional, entre socios con menores recursos, cultura, relacións ou capacidade para abordar e resolver situacións, pode (e seguramente conduce a) que os socios non desenvolvan a súa capacidade de comprender unha problemática e abordar resolucións, mentres que os Consellos Reitores actuais, formados por socios, teñen por forza que abordar o problema. Certo que con frecuencia necesitan axuda. Pero onde unha certa cantidade de axuda pode ser necesaria, demasiada axuda pode ser contraproducente e inhibir (por desnecesaria e asimétrica) a sabencia, fortaleza decisional e primacía das posicións estratéxicas do colectivo dos socios.

Teñamos presente que o cooperativismo ten como unha das súas misións fundamentais dotar de capacidade de desenvolvemento ós grupos sociais implicados.

O segundo é que no suposto de éxito total da formulación, é dicir, de que se vexa reforzada a estrutura técnico-empresarial da cooperativa, teremos aínda un problema: as cooperativas viven nunha agonía entre a socioestructura e a tecnoestructura. A medida de incorporar técnicos -e a lei non obriga mesmo a que os non-socios que se incorporen ó Consello Reitor (ou Consello de Administración) sexan profesionais nin técnicos nin vinculados contractualmente á cooperativa- ten que resultar forzosamente nun reforzamento da tecnoestructura, e polo tanto, as máis das veces nun debilitamento da socioestructura.

Os estudos empíricos abundan na correlación entre o maior poder decisional da tecnoestructura e a inhibición ou subordinación da socioestructura, se ben non sempre se produce isto. A Lei Vasca de Cooperativas, a primeira e única ata agora en incorporar esta posibilidade, responde ós requirimentos da tecnoestructura de Mondragón Corporación Cooperativa para sancionar o poder tecnocrático en detrimento do poder decisional dos colectivos de socios.

Polo tanto, a lei galega sanciona previsiblemente o poder tecnocrático no poder e na organización cooperativa.

O terceiro, e terriblemente contraproducente, é a posibilidade que esta disposición legal abre á transformación dunha fracción importante do movemento cooperativo nunha rede clientelar e dependente de poderes e instancias sociais non comprometidas co cooperativismo. Con efecto: ¿podería ou non un partido político, unha Administración Pública, un sindicato, o persoal dunha Unión, unha corrente de opinión, un banco, unha empresa capitalista con disposición dunha perifería de empresas "en rede"... etc, situar unha rede de ca-

dros polos Consellos Reitores (ou Consellos de Administración) das cooperativas?. Claramente, podería. Inda máis, na nosa realidade social ¿non sería isto practicamente inevitable en moitos grupos de cooperativas? Se, mesmo sen esta disposición, así acontece, ¿canto máis con ela?.

Hai grupos de cooperativas que entrarían, xa hoxe, dentro dos “grupos de risco”: unha gran maioría das cooperativas da confección, por exemplo. Pero outras moitas tamén. E coñecidas as prácticas de inxerencia e condicionamento das Administracións Públicas (cando menos en Galicia), ¿non temos razón para temer que unha Administración Pública coaccione a unha cooperativa para integrar no Consello Reitor (ou Consello de Administración) a unha persoa concreta?. E isto, no contexto dunha Lei (o PLCG e a lexislación española en xeral) que da poderes case discrecionais á Administración Pública en asuntos de Rexistro de Cooperativas, ó tempo que exonera ós funcionarios do rexistro de responsabilidade persoal.

En suma: os dous principios anteriores, que o Consello Reitor (ou Consello de Administración) teña facultades exclusivas e excluíntes fronte á Asemblea Xeral e mais que poida incorporar -se o prevén os estatutos- un 25% de persoas non socias, contradín abertamente dous principios cooperativos: o principio de democracia interna (limita o alcance do voto na Asemblea Xeral) e de autonomía: incorpora non-socios no máximo órgano de goberno.

Admitamos, sen embargo, que a independencia, a autonomía e a democracia interna é unha cuestión de grao. Con efecto: ¿pode ter democracia interna unha cooperativa que exerce unha empresa sometida a un réxime draconiano de sub-contratación?: as decisións sobre valor engadido, normas de calidade, prazos, ritmos e xornadas de traballo, etc. están decididas pola empresa-centro, etc.

Polo tanto, se o afortalamiento da tecnoestrutura pode mellorar as condicións de desempeño empresarial non sempre nos debemos opoñer: mellor un pouco máis de poder tecnocrático pero un pouco máis de mellora laboral-empresarial. Polo tanto, en principio, non se trata tanto de opoñerse abertamente a estes dous cambios legislativos como de lle poñer límites, cortapisas e garantías.

Parécenos moi acertados os contrapesos ideados por Anxo Tato Plaza: 1) Cando o Consello de administración estea formado en parte por non-socios debería suprimirse o art. 31.2 do PLCG que impide á Asemblea adoptar acordos obrigatorios sobre o goberno, xestión e representación da cooperativa; 2) atribuír á Asemblea a competencia para fixa-la política xeral da cooperativa³; 3) que o Consello de Administración da cooperativa asuma a xestión, a representación e o goberno con suxeición á política xeral fixada pola Asemblea; e 4) permitir que nos estatutos da cooperativa se lle poidan atribuír á Asemblea

3.- Este punto, anque moi discretamente, foi aceptado polos poñentes para incluír como enmenda.

Xeral maiores competencias cás previstas na lei.⁴ Ademais, parece de caixón que a elección dun non-socio para o consello reitor se faga por maioría cualificada.

4.º A acción de responsabilidade dos administradores só se poderá promover se hai acordo da Asemblea Xeral (art.51 PLCG) e declinar se a Asemblea Xeral o acorda por maioría de 2/3. Non habendo acordo da Asemblea, os socios non poderán promovela, agás por actos dos administradores que os "lesionen directamente nos seus intereses"... é dicir: pídese moito para exercer accións de responsabilidade.

En conxunto, todas estas medidas reforzan excesivamente o Consello Reitor (ou Consello de Administración).

5.º O recoñecemento da Compañía Familiar Galega supón unha forma práctica de resolver un problema especialmente frecuente nas cooperativas agrarias, onde quen é o socio da cooperativa é o titular, moitas veces a muller, ou unha persoa idosa... pero quen exerce a presenza nos cargos da cooperativa é outro membro da familia non-titular da explotación (o home, a persoa xove...). Desta forma sanciónase a presenza do home nos cargos da cooperativa á que non pertence formalmente como socio. Con isto, as cooperativas poden gañar bastante, pero tamén temos, no outro platiño da balanza, unha situación legal que pode axudar a reforzar as posicións dependentes da muller na sociedade e na familia.

6.º O principio de porta aberta queda un pouco debilitado: o Consello de Administración "deberá resolver motivadamente nun prazo non superior a dous meses", pero "transcorrido o dito prazo sen resolución expresa, a solicitude entenderase denegada" (polo que a resolución negativa do Consello Reitor pode non ser motivada), e contra ela o solicitante pode recorrer perante a Asemblea Xeral, pero non se contempla expresamente a posibilidade de recurso perante os tribunais. A non posibilidade de recurso perante os tribunais significaría a anulación do principio de porta aberta.

7.º No réxime económico, o PLCG alíñase, como dixemos, coas lexislacións máis novidasas. Sen embargo fáltanlle algunhas figuras como son as "cooperativas de capital mixto", recollidas na Lei Vasca de Cooperativas e coa denominación de "cooperativas mixtas" no BALC (art. 76, cooperativas mixtas; non confundir coas cooperativas mixtas da lexislación catalana, que son cooperativas que reunen varias clases). Trátase dunha cooperativa onde se permite que unha fracción do capital (propio da cooperativa, non variable e non reembolsable) sexa aportado por terceiros non socios, en forma de títulos-valores e para os que se poden reservar ou non dereito de voto na Asemblea, aínda que nunca máis do 49% do total de votos presentes e representados.

As cooperativas de capital mixto ou cooperativas mixtas (non se confunda, nesta última denominación, coa cooperativa que acolle asomade máis dunha

4.- Este punto tamén.

clase) son unha fórmula moi interesante e que pode permitir conxugar con moito vigor a democracia laboral e organizativa con fontes vigorosas de capitalización.

Non se acaba de ver ninguha razón para non recoller esta figura, xa que toda a filosofía do PLCG apuntouse a un punto de vista que a debería recoller con entusiasmo. Pódese alegar en contra desta figura o debilitamento da democracia interna. Pero tamén se pode alegar, de novo, 1º) que a democracia é cuestión de grao, e 2º) que se non damos atraído capital en contía suficiente, e axeitado ás necesidades da empresa que se exerce, de pouco vale a democracia interna.

8.º O Rexistro de Cooperativas permanece como un órgano demasiado dependente da Administración, moi especialmente da Dirección Xeral, en detrimento da súa profesionalidade e da responsabilidade dos rexistradores. Non insistiremos aquí en intentar zanzar unha polémica vella, pero onde parece que os criterios máis claros, así coma os países da contorna, se poñen do lado de incluír o Rexistro Público Obrigatorio das Cooperativas no Rexistro Mercantil. Os argumentos en favor do Rexistro mercantil fanse tanto máis sólidos canto máis se pretende afortalar o carácter mercantil e empresarial das cooperativas, como o fai o PLCG, concedendo importancia menor ó carácter asociativo do titular da empresa.

Consideramos, si, que se debería debater máis este punto, tanto polas formas máis claras e únicas de acceso á información empresarial, como por outras razóns tamén de peso: o Rexistro de Cooperativas quedaría ó cargo dun Xefe de Rexistro de quen non se aclaran demasiado as súas competencias, nin a súa cualificación profesional, queda xerarquicamente subordinado ó/a Director/a Xeral de Traballo, e polo tanto trátase dun Rexistro demasiado sometido á tutelaxe política en detrimento da profesionalidade e a independencia (a independencia funcional do encargado do Rexistro Mercantil; as esixencias de capacidade profesional e á súa responsabilidade persoal como rexistrador; mentres que todo o contrario acontece co Rexistro de Cooperativas tal como se establece no PLCG, incluíndo que non desenvolve a súa función rexistral baixo a súa responsabilidade, senón baixo o estatuto de responsabilidade administrativa).

Vén sendo moi frecuente a situación na que os actos rexistrais da cooperativa teñen que someterse a decisións arbitrarias dos rexistradores -como a decisión relativa ó ámbito, a resolución burocrática das cuestións, etc.-. Camiñar no sentido da independencia das cooperativas respecto da Administración e do respecto ás súas decisións, así coma independizarse da tutelaxe pola Administración requiriría unha maior independencia dos actos rexistrais respecto das decisións -especialmente, das decisións de natureza política ou dos cargos de confianza- da Administración Pública. Estas consideracións entendemos que se cumpren con máis garantías no Rexistro Mercantil ca no Rexistro de Cooperativas tal como está concebido no PLCG. E estas garantías son tanto máis necesarias canto que as funcións do Rexistro ampliáanse considerablemente no

PLCG, incluíndo o depósito das contas, e, de maneira aínda non aclarada dabondo, na súa cualificación.

É certo que unha actuación errónea, abusiva ou mesmo dolosa dun funcionario do Rexistro de Cooperativas (das que temos xa visto algunhas) é recorrible perante a xurisdicción, pero en principio case ningunha cooperativa o fará, xa que representa custos, confrontacións e malentendidos de entrada. Sobre todo, cando estas esixencias se formulan no proceso de constitución, de maior debilidade da parte. Por isto, deberíase pensar mellor se os dereitos quedan mellor garantidos por un Rexistro Profesional ou por un Rexistro Subordinado Xerarquicamente, que ademais, no caso do PLCG, non toma as garantías suficientes de capacidade profesional dos Rexistradores.

Sumemos a facultade do Rexistro Central para nomear auditores e outros expertos independentes. Ademais, o Rexistro Central ten facultades para dispoñer sobre defectos observados nas entidades intercooperativas, rexeitalo, etc. Isto quere dicir, se o Rexistro é directamente dependente da Dirección Xeral, que dispón de formas (requirimentos ós promotores sobre defectos observados...) e prazos (30 + 30 días) para manobrar... xunto coa non responsabilidade persoal do encargado do Rexistro e a puntual información sobre altas e baixas de socios, non é para sentirse con demasiadas garantías en dereito.

9.º No que atinxe á *intercooperación* o PLCG formula as condicións máis esixentes para formar unha Unión, Federación e Confederación: as Unións estarán formadas por "alomenos dez⁵ cooperativas da mesma clase", cando a LXC pide cinco, o BALC tres, a LCV, dúas; o código cooperativo portugués tamén pide dúas. Ademais, o PLCG prohíbe expresamente a unha cooperativa pertencer a máis dunha unión, o que non todas as lexislacións inclúen. Por fin, só nas Unións de cooperativas agrarias se permite que formen parte das Unións empresas non cooperativas: as SAT e as APAS, calquera que sexa a súa base societaria. Nas demais Unións non se permite a asociación representativa con empresas que non sexan cooperativas.

Todas estas medidas dinse establecer no nome de constituír entidades representativas fortes e que agrupen a un número importante delas. Sen embargo, cremos que hai moitos argumentos en favor de establecer unha maior liberdade e flexibilidade na constitución de entidades intercooperativas:

Primeiro, que o argumento de fomento non pode ter prioridade sobre as garantías xurídicas de liberdade de asociación: ¿en nome de que principio constitucional de pode impedir asociarse libremente dentro das formas asociativas axeitadas á natureza xurídica dunha entidade?.

A experiencia apréndenos que a constitución de entidades de cooperación é máis ben difícil, polo que non se vé por que ía haber unha proliferación inxustificada de entidades intercooperativas. Por fin, se o que se pretende é entidades

5.- Nas conversas da Administración coas entidades de intercooperación, os poñentes comprometeronse a presentar como enmenda unha redución a cinco.

representativas que agrupen un número amplo de cooperativas, o adecuado é perseguir este obxectivo mediante o deseño e execución dunha política de fomento. Pero de ningún modo negar a ninguén un dereito elemental e garantizado polos principios fundamentais do ordenamento xurídico.

Segundo, que tal como está establecido, moitas clases de cooperativas non poderían formar entidades intercooperativas: na maior parte das clases de cooperativas non hai en Galicia dez cooperativas da mesma clase, e ata nin cinco: por lei, quedarían marxinadas de representación⁶ ata no Consello Galego de Cooperativas. Isto resultaría en que a Lei sanciona a desigualdade de representación e de elección, de moi difícil xustificación constitucional.

Ademais ¿que se deberá entender por "mesma clase de cooperativas"? Se a lei establece 15 clases en vez de 5 clases, dificulta o asociacionismo, o que resulta demasiado arbitrario.

Terceiro, que a formación de unións ou federacións parroquiais, locais ou comarcais, que poden ter unha gran funcionalidade representativa e de fomento, así como de incidencia no dinamismo, quedarán practicamente impedidas por lei, xa que dificilmente poderemos atopar 10 nin 5 cooperativas da mesma clase nas máis das bisbarras, ademais de que non se contempla unha figura axeitada para o asociacionismo cooperativo entre distintas clases de cooperativas.

Cuarto, que a prohibición de pertenza a máis dunha Unión (principio de exclusividade) tamén pode resultar lesivo para o exercicio dos dereitos máis elementais. Con efecto, ¿por que unha cooperativa non se pode sentir ben representada e cómoda en dúas unións distintas? ¿a conto de que impedirlo por lei?. Situémonos en dúas circunstancias distintas: unha cooperativa con ámbito autonómico e sede nunha bisbarra estaría moi ó seu gusto formando parte dunha unión comarcal e doutra autonómica, sen que se vexa ben por qué se vai obrigar á unión comarcal a integrarse na unión autonómica, etc. Outra circunstancia pode ser cando dúas unións poden ofrecer dúas formas de representación ben distintas, pero interesantes as dúas: unha, por exemplo, ofrece uns servicios empresariais ou unha representación sectorial moi atraínte, e a outra unha representación social afín. ¿Por que vai a lei impedir a pertenza ás dúas? Deámonos conta que a lexislación cooperativa está a abrir maior variedade nas opcións empresariais cooperativas. Logo, tamén deberán ser máis complexas as formas de representación, cooperación e intercambio.

Quinto, as formas de asociación cooperativa contempladas no PLCG seguen a ser moi "endogámicas", no duplo sentido de que "cooperativas só con cooperativas" (a excepción das agrarias, onde permite tamén a inclusión das SAT e das APA), e "da mesma clase coas da mesma clase", excepción feita das Federacións.

6.- Nas conversas da Administración coas entidades de intercooperación, os poñentes comprometéronse a presentar unha enmenda na que se fixera gracia do número necesario para formar unha unión naquelas clases nas que non había número suficiente.

Isto agrava os problemas de atopar unha representación e intercooperación axeitada. ¿Por que non unións de cooperativas de distintas clases, cando así o establezan os estatutos da unión?. É perfectamente posible que a cooperación representativa poida ser máis fructífera entre cooperativas de distintas clases, por exemplo, por proximidade xeográfica ou por outras formas de afinidade. Por outro lado, ¿por que unha unión de cooperativas non podería agrupar tamén Sociedades Laborais, sociedades mercantís filiais de cooperativas, mutuas ou outras, e mesmo calquera outras empresas mercantís, sempre que haxa maioría cooperativa?. Isto permitiría maiores posibilidades para a intercooperación, en concordancia ademais coas máis perentorias necesidades de cooperación empresarial no actual mercado mundializado ou globalizado.

Así o vé Paz Canalejo no seu informe dirixido ó CEPES a propósito da modificación da lexislación española, quen afirma: "1°) Non hai ningún inconveniente constitucional -nin de filosofía cooperativa- en que as cooperativas se asocien con outro tipo de empresas en Entidades comúns, sempre que no seu seo sexan maioritarias (se non o son, estaremos diante dunha Asociación xeral, sobre a que nada terá que dicir a lexislación cooperativa); 2°) Recoller esa posibilidade nunha Lei sobre cooperativas tería as seguintes vantaxes..."

10.° O PLCG prevé a creación dun *Consello Galego de Cooperativas*, entendido como "Máximo órgano de promoción e difusión", nunha redacción xerarquizante que non se corresponde á súa situación institucional. Mesmo estando igual de redactado ca na Lei Vasca de Cooperativas, máis correcta resultaría a concepción do BALC. "Créase o Consello para o fomento da Economía Social, coma órgano colexiado interministerial integrado, a través do Ministerio de Traballo e Asuntos Sociais, na Administración do Estado, aínda sen participar na estrutura xerárquica desta. (...) Actuará coma un órgano de colaboración e coordinación do movemento asociativo e as Administracións Públicas".

Esta segunda concepción presenta dúas vantaxes: a primeira, que o organismo consultivo e de coordinación reférese a toda a economía social, non só ás cooperativas, o que consideramos moi importante; e o segundo que elimina a redacción impertinente de máximo órgano onde non obedece a estrutura xerárquica ningunha.

Hai tamén algunhas cuestións que engadir: a representación das cooperativas no Consello Galego de Cooperativas (ou, posiblemente, no Consello Galego da Economía Social) non pode reducirse ás entidades intercooperativas: pensamos que é xusto que haxa unha representatividade de todas as cooperativas, ou ben de toda a economía social. Moito máis, se a Lei marxina da posibilidade de representación a moitas cooperativas. Polo que entendemos que a representatividade debe ser concebida sobre a base dun censo e unhas eleccións. Mesmo se podería privilexiar a representación de certos sectores subrepresentados.

11.° A clasificación das cooperativas por *clases* e as disposicións especiais tan prolixas terían escaso relevo se non fora por tres tipos de razóns:

A) Que calquera cooperativa que se constituía terá que acollerse a algunha das clases estipuladas, xerando, polo tanto, en moitos casos unha necesidade de axustarse ás especificidades pre-formadas na definición de clases do PLCG. Nel faltan, ademais, as chamadas no BALC (art. 107) "Cooperativas integrais", e na lexislación catalana "cooperativas mixtas", é dicir, "con actividade cooperativizada dupla ou plural, cumprindo as finalidades propias de diferentes clases de cooperativas nunha mesma sociedade"; cando ademais, segundo o art. 139.2.1. do PLCG, pode ser infracción moi grve "a utilización da sociedade cooperativa para encubrir finalidades (...) alleas á clase na que se encadra".

B) Que a concepción dunha cooperativa pode non encaixar ben nas clases establecidas, e polo tanto, ter unha imposibilidade legal de constituírse ou inscribirse no Rexistro, moi especialmente se o Rexistrador ou a Dirección Xeral coloca impedimentos, e neste caso, a única vía (opcional, non obrigada para a Administración Pública) sería esperar a que a Xunta de Galicia regulara ese novo tipo de cooperativas.

Polo tanto, o establecemento de clases de cooperativas coa obriga adicional de encaixarse en algunha das clases establecidas, pode lesionar o dereito da liberdade de empresa, da liberdade de asociación e o principio de que calquera actividade económica se poida organizar baixo forma societaria cooperativa.

C) A especificación sobre asociacionismo representativo obriga en algunhas lexislacións (e no PLCG) a que as Unións de Cooperativas estean formadas por cooperativas da mesma clase, poidendo implicar, por exemplo, que se as Cooperativas Agrarias e as Cooperativas de Explotación Comunitaria da Terra son clasificadas coma dúas clases distintas (como no PLCG), non poidan pertencer á mesma unión de cooperativas.

Polo tanto, se a lei se decide a establecer unha tipificación por clases, debería observar os seguintes principios:

1.º Definir cantos menos tipos básicos de cooperativas mellor, é dicir: eliminar tódalas clases que poidan ser reducibles a outras clases.

2.º Dar de cada clase as especificacións máis básicas e flexibles, de forma que facilite a adaptabilidade e amplitude de auto-definición.

3.º De ningún modo facer depender a constitución e filosofía dunha cooperativa da súa obriga de axustarse á previa definición dunha clase. É dicir: o principio debe ser a liberdade de constitución, e se posteriormente se vé a necesidade de axustar a algunha regulación legal, sempre se pode desenvolver esa regulamentación. Pero en ningún caso pode ser xuridicamente defendible impedir a constitución dunha sociedade pretextando que non encaixa ben en ningunha das clases establecidas, nin obrígala a modificar a súa vontade social lexítima noutra que non se corresponde á vontade social, pero sí ó arbitrio regulamentalista do lexislador e/ou rexistrador.

4.º Que se condicione no menos posible as accións e posibilidades da cooperativa á súa pertenza a unha clase. Certo que hai algunhas clases que deben ter

certas regulaci3ns espec3ficas; pero para isto hai outras soluci3ns na lexislaci3n, como condici3ns espec3ficas ou casu3sticas. Pero as normas que engaden impedimentos, como p.ex. o impedimento para formar parte dunha uni3n cooperativas de distintas clases, xunto coas que esixen que as federaci3ns ou confederaci3ns -segundo a definici3n, non en todas as leis as mesmas, que se adopten- estean formadas por uni3ns, inviabiliza (e de ningunha maneira fomenta) moitas formas de asociacionismo representativo, e pode lesionar lex3timos dereitos de asociacionismo representativo.

Parece absurdo que unha lei pretenda esgotar as posibilidades de clasificaci3n ou de configuraci3n das cooperativas.

Vexamos a situaci3n dunha cooperativa non contemplada na tipolox3a da lei (como por exemplo as cooperativas educacionais existentes en Galicia): en primeiro lugar, poder3an ser descalificadas polo funcionario do Rexistro, ergo disoltas -un Rexistro que non reclama competencia nin responsabilidade 3s Rexistradores, que son dependentes xerarquicamente dun cargo p3blico de confianza-. En segundo lugar esta cooperativa poder3a solicitar que a Xunta de Galicia desenvolvese unha disposici3n de regulaci3n ad hoc -o que pode facer ou non; e mesmo fac3ndoa, non ten un prazo obrigado- regulaci3n que pode morrer de inanici3n despois de matar de inanici3n a cooperativa educacional.

Vexamos que o PLCG non contempla esta clase, a pesar de ter sido invitado a facelo. Aqu3 temos que engadir a un procedemento lexislativo pouco axeitado -o intento de reductibilidade total 3s clases propostas-, unha actuaci3n conscientemente restrictiva por parte dos autores do proxecto.

Atendamos a outro proceso: o PLCG define unha clase como "cooperativas de explotaci3n dos recursos acu3colas". A parte de que non hai ningunha cooperativa deste estilo -existen algunhas cooperativas acu3colas, pero que non se sinten moi ben definidas a3, e s3 m3is ben prexudicadas-, vemos moi extra3o o dese3o que al3 se fai, ademais de totalmente sup3rfluo -non se necesitan para nada tales especificaci3ns, que practicamente se trata dun tipo de cooperativa xa definido 3 que engade unha declaraci3n forzosa de actividade na CNAE-. Esta definici3n de "nova clase" non pode m3is ca causar prexuzos: impedir3a a esta nova clase de cooperativas adscribirse a unha Uni3n de cooperativas do Mar ou doutra clase (de serv3cios ou de producci3n, etc.) Por outro lado as normativas relativas 3s t3tulos habilitantes para o exercicio da actividade, e mais a normativa relativa 3 adxudicaci3n, utilizaci3n e transmisi3n dos t3tulos de acceso 3 dominio p3blico mar3timo-terrestre escapa totalmente 3s competencias dunha Lei de Cooperativas, e son competencia doutras instancias da Administraci3n P3blica. ¿Que aporta aqu3 a definici3n desta nova clase de cooperativas no PLCG, se non 3 obst3culos, rixideces, cortapisas, valadares e discriminaci3ns negativas cara 3s cooperativas acu3cola-marisqueiras en funcionamento?

As3, cando os traballadores dunha S.A., por exemplo, constit3en unha cooperativa que ten por obxecto manter ou mellorar o seu posto ou as s3as condici3ns de traballo e participar nos 3rganos decisoriais da empresa a trav3s da

adquisición de accións desa S.A. na que traballan pola cooperativa de traballadores, ¿en que clase de cooperativa estamos? ¿e como encaixa isto no PLCG? ¿e a que unión se poderían adscribir?

Ou, o exceso regulamentalista pode chegar a situacións como obrigar en exceso os períodos de actividade das cooperativas de vivendas, ou mesmo impedir a construción por fases ou promocións, normas que entorpecen o funcionamento de algunhas cooperativas de vivendas hoxe en activo en Galicia.

Por isto, sería fundamental a aceptación da libre configuración das cooperativas, e a redución das rixidez que o PLCG establece para a clasificación e admisión.

DOCUMENTOS RELATIVOS Ó DEBATE DO PROXECTO DE LEI DE COOPERATIVAS DE GALICIA:

Proxecto de Lei de Cooperativas de Galicia

FEDERACIÓN DE COOPERATIVAS SINERXIA, *Documento base para a discusión do Proxecto de Lei Galega de Cooperativas*, Federación Sinerxia, Pontevedra, 1996 (DBPLGC).

Anxo TATO PLAZA, *O novo marco lexislativo do cooperativismo galego*, ponencia no Congreso da Federación de Cooperativas Sinerxia,

Anxo TATO PLAZA, *Valoración global das enmendas presentadas ó proxecto de lei de cooperativa de Galicia*, Federación de Cooperativas Sinerxia, mimeo, 1997.

AGACA, "PLCG. Posición de Agaca respecto do mesmo", en *Cooperación Galega*, n.º 36 (1997), pp. 5-7.

"Enmendas ó articulado formuladas ó Proxecto de lei de cooperativas de Galicia", *Boletín Oficial do Parlamento de Galicia*, 28 de maio de 1997, n.º 664.

Borrador del Anteproyecto de Ley de Cooperativas, BALC.

Criterios del INFES sobre la nueva Ley General de Cooperativas, febrero de 1997.

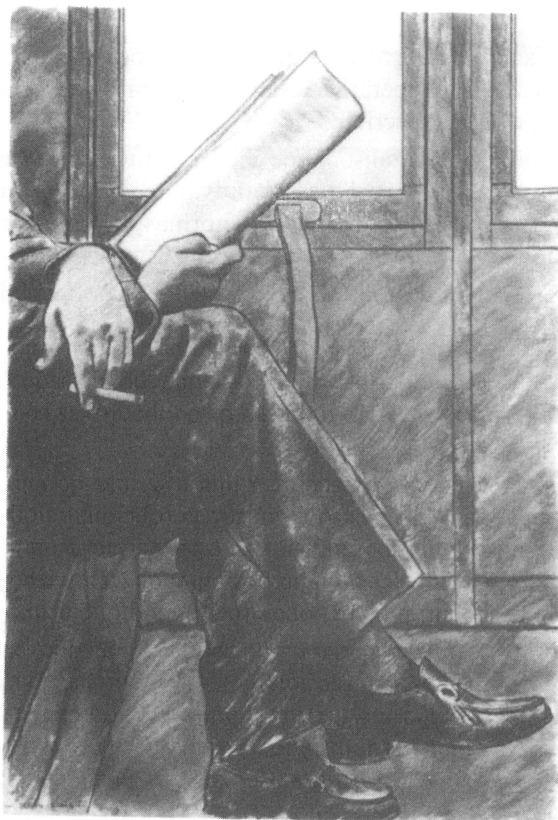
CEPES, *Propuestas marco para el desarrollo legislativo en materia de cooperativas*, decembro 1996.

CEPES, *Actualización de las propuestas de CEPES para la reforma de la Ley General de Cooperativas*, MARZO 1997.

MONDRAGÓN CORPORACIÓN COOPERATIVA, *Tratamiento de los recursos permanentes en las sociedades cooperativas*, 10.V.96.

Narciso PAZ CANALEJO, *Ponencia sobre otras posibles aportaciones para el desarrollo legislativo autonómico en materia de cooperativas*.

XUNTA DE GALICIA, Consellería de Xustiza, Interior e Relacións Laborais, *Extracto da acta sobre as alegacións e propostas feitas polas Asociacións de Cooperativas ó Proxecto de Lei de Cooperativas de Galicia*, de 18 de decembro de 1997 e 8 de xaneiro de 1998.

EQUIPO CRÓNICA

INFORMARSE BEN CUSTA... PERO COMPENSA

Outras publicacións dan moito que ver.
Nós damos moito que ler. Asegúrese de
que esta revista chegue ás súas mans
cada mes.

Subscríbese a

REVISTA MENSUAL DE INFORMACIÓN PARA O DEBATE

TEMPOS

NOVOS

SUBSCRIPCIÓNES: Apartado de Correos, 905. 15780 Santiago • Tlf.: 981.557.119